

23.

BÖLÜM

Kardiyovasküler Yoğun Bakım Hemşireliği

Dr. Fadime ÇINAR

GİRİŞ

Sağlık kurumları, sağlık hizmetlerinin en iyi şekilde sunulması için örgütlenmiş sistemlerdir. Bu sistemin işleyişini sağlayan en değerli kaynak insan gücü olan sağlık profesyonelleridir. Bu nedenle; sağlık profesyonellerinin yerine getireceği görevler, bu görevler için kullanması gereken yetkiler, görevin uygun bir şekilde icra edilmemesi ya da yetkilerin yanlış kullanılması durumunda oluşabilecek olumsuzluklara bağlı sorumluluklar, görevi icra ederken rapor ve hesap vermesi gereken üst makamların açık olarak belirlenmesi ve bilinmesi gereklidir (1).

Sağlık hizmetlerinin yürütülmesinde görev alan sağlık profesyonelleri arasında en büyük alanı oluşturan mesleklerden biri hemşireliktir. Hemşirelik mesleğinin görev, yetki ve sorumluluklarının bilerek uygulanması, mesleğin profesyonel kimliğinin kabul edilmesinde önemli bir parametredir (2). Hemşirelik mesleği; bireyin, ailenin ve toplumun sağlığının korunması, gelişiminin sağlanması ve sağlığın bozulduğu durumlarda iyileştirmek için gerekli hizmetin planlanmasını, bu planın uygulanmasını, değerlendirilmesini aynı zamanda bu hizmetleri yerine getirecek sağlık profesyonellerinin yetiştirilmesinden sorumlu sağlık disiplini (3).

Hemşirenin bu önemli ve insan yaşamı ile doğrudan ilgili sorumlulukları, yapacağı mesleki uygulamaların belli bir sistem içinde ve yasal dayanaklara bağlı olarak yapmasını gerektirir.

Bu önem ve gereklilikten dolayı hemşireliğe ait ilk kanun 1954 yılında ve Türkiye için mesleğe özgü kanunların ilki olarak hazırlanmıştır (4). Hemşirelik Kanunu ilk olarak 6283 sayılı kanun numarası ile 2 Mart 1954 yılında Resmi Gazete’de yayınlanmıştır (4). Bir gereklilik olarak, 25 Nisan ve 2 Mayıs 2007’de “Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” çıkarılmış bazı maddelerde değişiklik yapılmıştır. Bu kanuna göre; “Hemşireler; tabip tarafından acil haller dışında yazılı olarak verilen tedavileri uygulamak, her ortamda bireyin, ailenin ve toplumun hemşirelik girişimleri ile karşılanabilecek sağlıkla ilgili ihtiyaçlarını belirlemek ve hemşirelik tanılama süreci kapsamında belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinden hemşirelik bakımını planlamak, uygulamak, denetlemek ve değerlendirmekle görevli ve yetkili sağlık personelidir” şeklinde ayrıntılı olarak tanımlanmıştır (5). Hemşirelik Yönetmeliği 8 Mart 2010 da yeniden revize edilmiştir (6). Bu yönetmelikte ilk defa yoğun bakım hemşiresinin görev, yetki ve sorumlulukları belirtilmiştir (7).

Hemşirelik mesleğinin özellikli branşlarından biri olan yoğun ve kritik bakım hemşireliği bu alana özgü eğitimleri, girişimsel uygulamaları, araştırma ve geliştirme çalışmaları ile bu çalışma sonuçlarından faydalanmayı gerektiren bir hemşirelik alanıdır. Yoğun bakım birimlerinin ve bu birimlere özgü yoğun bakım hemşireliğinin gelişmesi II. Dünya Savaşı ile birlikte gerçekleşmiştir. Savaş ile birlikte şoka girmiş bir hastanın tedavi yöntemlerinin gelişmesi sağlanmış ve bu

- ii. Hasta takibinde gözlemsel yönü gelişmiş olmalı, hastadaki anlık değişimleri hızlı bir şekilde fark ederek raporlayabilmeli,
- iii. Acil durum gerektiren süreçlerde en uygun davranışı sergileyebilmeli,
- iv. Hasta bireyi motive ederek üst düzeyde konforunu sağlayabilmeli,
- v. Psikolojik olarak yoğun bakımın çalışma ortamına hazırlıklı olabilmeli,
- vi. Eğitime, değişime ve yeniliklere açık olmalı,
- vii. Bireysel öz bakımını yapmalı,
- viii. Görevini CARE'nin anlamına uygun olarak yerine getirebilmelidir (34).

Kardiyovasküler yoğun bakım hemşirelerinin öncelikle bu birimde görev almayı istemelerinin yönetsel olarak bu birime uygun yetiştirilmelerinde önemli bir parametre olabilmektedir. Bu parametreyi sağlayabilmek için eğitim, araştırma, yönetim kriterlerinin en iyi şekilde yerine getirilmesi de önemlidir.

Eğitim

Kardiyovasküler yoğun bakım ünitelerinde hemşirelerin görev alabilmesi için bu birimdeki hastaların özelliklerine göre sertifikasyon eğitimlerine katılmaları yasal olarak zorunludur. Türkiye'de de yoğun bakım hemşireliği eğitimi, mezuniyet sonrası sertifika eğitim programlarına dayanmakta olup ilk defa özel bir kuruluş tarafından 1990 yılında başladığı bilinmektedir (35). Türkiye'de 2014 yılında yeni bir yapılandırma ile Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim ve Sertifikasyon Hizmetleri Daire Başkanlığı Yoğun Bakım Hemşireliği Sertifika Programının özelliklerini ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır (36).

Araştırma

Tüm hemşirelik süreçlerinin temelinde olduğu gibi kardiyovasküler yoğun bakım hemşireliğinde de kanıt temelli araştırmalar en önemli kriterdir. Kanıt temelli araştırmaların yapılması ve bu araştırma sonuçlarının paylaşılması yoğun bakım hemşireliğine katkı sağlayarak farkındalığın oluşmasında yol gösterici olacaktır. Bu nedenle kardiyovasküler yoğun bakım hemşirele-

rinin araştırma yapmaya istekli ve hazır olması gerekmektedir. Bu araştırma sonuçlarının tüm hemşirelere ulaşmasını sağlayacak dernekler, dergiler vb. oluşumların kurulmasına da destek verilmesi önemli bir faktör olarak değerlendirilmelidir (20).

Yönetim

Yoğun bakımlardaki hastanın ve ortamın iyi yönetilememesi hastalar, hasta yakınları, sağlık sistemi üzerinde duygusal, fonksiyonel ve finansal yönden olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bu etkiler; hastanede kalış süresinin artması, mortalite ve morbidite ile hastane maliyetlerinin artması gibi sonuçları ortaya çıkarır. Bakımın iyi yönetilemesinin ve yetersizliğinin uzun dönem etkileri olan bilişsel ve fonksiyonel kayıplar, taburculuktan sonraki dönemde de devam ederek hastaların tekrar hastaneye yatışlarına neden olabilir. Yoğun bakım hemşirelerinin yönetim süreçlerinin her boyutu ile uygulama becerisine sahip olması, gelişebilecek morbidite, mortalite oranlarını azaltarak tanı-tedavi maliyetlerini olumlu yönde etkileyecektir. Bu nedenle yönetim becerisinin her boyutu için, kurslar düzenlemenin gereği ortaya çıkmaktadır. Yönetimde özellikle hasta bakımına ve problem çözmeye yönelik olarak bilgilerin paylaşılmasına önem verilmelidir (20).

KAYNAKLAR

1. Ergün YA, Demir H, Sağnak N. Yoğun Bakım Hemşirelerinin Görev Tanımları İle İlgili Çalışma. Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi 2007; 11(2):102-113.
2. Güney Kızıl E, Beyece İncalı S, Erken S, Güntürkün F, Özkan, B. Hemşirelerin Görevlerini Bilme, Benimseme ve Yerine Getirme Durumları: İzmir Örneği. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2015; 12(3): 215-223.
3. Filizöz B, Mesci G, Aşçı A, Bağcıvan E. Hemşirelerde Etik Duyarlılık: Sivas İli Merkez Kamu Hastanelerinde Bir Araştırma. İş Ahlakı Dergisi 2015; 8(1):47-66.
4. www.resmigazete.gov.tr. Sağlık Bakanlığı Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, 02 Mart 1954, Sayı:8647. Erişim tarihi:15/09/2020
5. www.resmigazete.gov.tr. Sağlık Bakanlığı Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, 02 Mayıs 2007, Sayı: 26510. Erişim tarihi:15/09/2020
6. www.resmigazete.gov.tr. Sağlık Bakanlığı Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetme-

- lik, T.C. Resmi Gazete, 8 Mart 2010, Sayı: 27515. Erişim tarihi:15/09/2020
7. www.resmigazete.gov.tr. Sağlık Bakanlığı Hemşirelik Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, T.C. Resmi Gazete, 19 Nisan 2011, Sayı: 27910. Erişim tarihi:15/09/2020.
  8. Dinlegör Sekmen I, Ünsar S. Yoğun Bakım Ünitesinde Tedavi Gören Hastaların Deneyimlerinin Belirlenmesi. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi* 2018; 9(20):113-119.
  9. Zengin N. Dünyada ve Türkiye’de yoğun bakım ünitelerinin tarihçesi. Durmaz Akyol, A, (Ed). *Yoğun Bakım Hemşireliği*, İstanbul: İstanbul Medikal Sağlık ve Yayıncılık 2017; 3-11.
  10. Gezer DŞ. Yoğun Bakım Hemşirelerinin Yaşadıkları Etik Sorunlar Konusunda Adana Ölçeğinde Bir Araştırma. *Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Adana, Çukurova Üniversitesi* 2010.
  11. Terzi B, Kaya N. Yoğun bakım hastasında hemşirelik bakımı. *Yoğun Bakım Dergisi* 2011; 1, 21-5.
  12. Özel F, Akyol AD, Sağıt B. Yoğun Bakım Hemşirelerinin Rol ve Sorumlulukları ile İlgili Görüş ve Düşüncelerinin İncelenmesi. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* 2011; 15(2): 51-60.
  13. Tokur ME, Aydın K, Çalışkan T, Savran Y, Cömert B, Ergan B. Hasta yakınlarında yoğun bakım algısı ve memnuniyeti. *Yoğun Bakım Dergisi* 2016; 7: 57-61.
  14. Eti Aslan F, Çakır M. Yoğun bakım ortamı. Eti Aslan F, Olgun N, (Eds). *Yoğun Bakım: Seçilmiş semptom ve bulguların yönetimi*, İstanbul, Akademisyen Kitabevi 2016; 3-14.
  15. Bowry AD, Lewey J, Dugani SB, Choudhry NK. The burden of cardiovascular disease in low- and middle-income countries: epidemiology and management. *Can J Cardiol* 2015; 31:1151-9.
  16. Kasaoka S. Evolved role of the cardiovascular intensive care unit (CICU). *Journal of intensive care* 2017; 5(1): 1-5.
  17. Fukuda T. Targeted temperature management for adult out-of-hospital cardiac arrest: current concepts and clinical applications. *J Intensive Care* 2016; 4: 30.
  18. Gidwani UK, Kini AS. From the coronary care unit to the cardiovascular intensive care unit: the evolution of cardiac critical care. *Cardiol Clin* 2013; 31: 485-92.
  19. İliçin G, Biberoglu K, Süleymanlar G. İç Hastalıkları, Yoğun Bakım, 1.cilt, 2.Baskı, Günes Kitapevi, Ankara 2003; 947-948.
  20. Hatipoğlu S. Cerrahi yoğun bakım hemşireliği keleri, *Gülhane Tıp Dergisi* 2002; 44 (4): 475-479
  21. Crocker C. The Development of Critical Care Nursing. *Intensive and Critical Care Nursing* 2007; 23(6): 323-30.
  22. Platt A, Richadson A, Wimpenny S. Implementation and Evaluation of the Critical Care Assistant’s Role. *Nursing in Critical Care* 2007; 12(5): 242-249.
  23. Kalav S, Canlı Özer, Z. Dünyada ve Türkiye’de kardiyoloji hemşireliği. *Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi* 2016; 7(12):2-14.
  24. Başak T, Uzun Ş, Arslan F. Yoğun bakım hemşirelerinin etik duyarlılıklarının incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi* 2010; 52: 76-81.
  25. Balık T, Öztürk H. Yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerin hemşirelik personelinin güçlendirilmesine ilişkin görüşleri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetim Dergisi*, 2016; 3(3): 140-151.
  26. Robnett M., K. *Critical Care Nursing: Workforce issues and Potential Solutions*, *Critical Care Medicine*,2006; 34(3):25-31
  27. http://www.ehow.com/about_6714142_his_tory-cardiac-nursing.html
  28. Olgun N. Düünden bugüne yoğun bakım hemşireliği. Özer, N, (Ed). *Yoğun Bakım Hemşireliği* 2019; 1-5. Ankara: Türkiye Klinikleri.
  29. Akbal Ergün Y. Yoğun bakım hemşiresinin rolleri ve sorumlulukları. Durmaz Akyol A, (Ed). içinde, *Yoğun Bakım Hemşireliği*, İstanbul: İstanbul Medikal Sağlık ve Yayıncılık 2017;13-25.
  30. <http://wfccn.org/about-us/> Erişim Tarihi:08.08.2020).
  31. <https://www.efccna.org/about/about-efccna> Erişim Tarihi: 07.08.2020).
  32. Allen K, Casida J, Davis J, Moreau D. *Critical Care Basics, Critical Care Nursing Incredibly Easy*, 2. edition, Lippincott Williams&Wilkins, USA 2008; 1-21.
  33. Eşer İ, Khorshid L, Demir Y. Yoğun bakım hemşirelerinde eleştirel düşünme eğilimi ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2007; 11: 13-22.
  34. Adam SK, Osborne S. Chapter 1: the cirtical care continuum, Chapter 2: the critical care environment, *Oxford Handbook of Critical Care Nursing*, 1. edition, Oxford Medical Publications, London, UK 2009; 1-40
  35. Bozkurt G, Türkmen E. Yoğun Bakım Hemşireliğinde Sertifika Programları. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi* 2019;23(2):107-113.
  36. www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/02/20140204-2.htm, Sağlık Alanı Sertifikalı Eğitim Yönetmeliği 2014. Erişim tarihi 02.09.2020